

Razvoj mogućnosti za romsku djecu u hrvatskim vrtićima i školama

Jagoda Novak

Jagoda Novak opisuje odlučnost Instituta otvoreno društvo da pomogne romskoj djeci da se osjećaju dobrodošlima u hrvatskim školama i vrtićima - a realizacija tog cilja utjecala je na osjećaj većeg razumijevanja i ponosa na vlastitu kulturu i jezik.

Romi čine tek 1% populacije u Hrvatskoj, a njihova relativna neprilagođenost drži ih na marginama društva. Nedovoljna briga oko odgoja i obrazovanja romske djece i odvojena nastava dovela je do toga da romska djeca napuštaju osnovnu školu u visokom postotku od 83-92%.¹ Tako je bilo sve do 2004. godine, kad su roditelji romske djece podigli tužbu protiv države zbog segregacije u osnovnim školama Međimurske županije. Pozornost javnosti je konačno usmjerena na ovaj problem, te je uočena nejednakost polazišnih osnova romske i neromske djece na samom početku školovanja. Romska djeca često ne govore hrvatski, a zbog obiteljskog siromaštva nisu svladala iste vještine i znanja kao neromska djeca. Romska i neromska populacija živi u potpuno odvojenim zajednicama.

Institut otvoreno društvo, zajedno s brojnim drugim nevladinim organizacijama i stručnjacima iz područja obrazovanja, inicirao je raspravu o mogućim rješenjima. Od početka je uočena višedimenzionalna priroda problema, čije je rješenje zahtijevalo isto takav pristup. Rješenja problema iz drugih područja Europe sugerirala su potrebu integriranog i besplatnog

predškolskog odgoja i obrazovanja za romsku djecu, dodatne 'mentore' koji bi s odgajateljima i romskim obiteljima radili izvan vrtića, dodatnu edukaciju za odgajatelje, učitelje i ravnatelje vrtića i škola o uvažavanju različitosti i nepristranom pristupu djeci, zajedničke aktivnosti u lokalnoj zajednici koje su uključivale romske i neromske roditelje, lokalne centre i druge slične institucije - te konačno, ali ne i zadnje, jasno određivanje spram netolerancije segregacije djece u vrtićima i školama. *Institut otvoreno društvo* je, razmotrivši sve ove pretpostavke, u suradnji s romskim i neromskim partnerima razvio pilot-program. U početku planiran kao nacionalni program, provoden je samo na lokalnoj razini u razdoblju od 2002. do 2004. godine na području Baranje u istočnoj Hrvatskoj, zbog ključne podrške lokalnih vlasti i domaćih Roma ove županije.

Projekt je sadržavao dva ključna elementa: prvo, integriranu edukaciju odgajatelja, učitelja, članova romskih udruga i članova lokalne zajednice koja se odvijala u okruženju u kojem su se pripadnici romske i neromske nacionalnosti ugodno osjećali; i drugo, višeslojni program stručnog usavršavanja o pristupu usmjerenom na dijete u vrtićima, školama i izvanškolskim aktivnostima koji su izveli motivirani i dobro organizirani treneri. Cilj projekta bio je pokazati kako nije dovoljno romskoj djeci omogućiti upis u redovne vrtiće i škole, već ih treba s neromskom djecom integrirati u sve aktivnosti, kako bi imala podršku i osjećala se uspješno u vrtiću i školi. Višeslojni program uključivao je izravan rad s djecom od 3 do 16 godina kroz besplatne odgojno-obrazovne programe, mentore koji su pratili i podržavali provedbu kvalitete programa u vrtiću i školi, uključivanje romskih i neromskih roditelja u aktivnosti vrtića i škola, obrazovanje odraslih u Romskom društvenom centru i stjecanje kvalifikacija za posao. Treneri Pučkog otvorenog učilišta

Korak po korak su održali trening o osvješćivanju vlastitih predrasuda i stereotipa, pod nazivom 'Živjeti različitosti', a organiziran je i seminar o dvojezičnom poučavanju.

Početna procjena pokazala je da se ciljevi ne ostvaruju preko noći. Problem se pokazao u slaboj uključenosti romskih roditelja, kao i u samoj motivaciji ravnatelja vrtića i škola. Nakon toga su učinjene preinake. One su poticale vrtiće i škole da sav kadar uključe ne samo u edukaciju o osvješćivanju vlastitih predrasuda, već i u mentorsku podršku. Napravljen je i romsko-hrvatski rječnik s dječjim ilustracijama. Obrazovni tečajevi za stjecanje radne kvalifikacije za odrasle sada nude obrazovanje za romske roditelje. Nude se tečajevi tradicionalnih zanata, ali i tečajevi za kvalificiranu radnu snagu koja je potrebna na lokalnom tržištu rada.

Projekt nije bilo lako osmisliti i financirati, ali model koji nudi sada je šire priznat i polako se uvodi u regije s romskom populacijom, posebno u Međimurju. To je maleni korak za Hrvatsku, ali velik za romsku djecu, koja se mogu nadati boljoj budućnosti.

Jagoda Novak je Voditeljica odjela za istraživanje i informiranje hrvatskog Centra za ljudska prava i bivša koordinatorica programa za edukaciju Roma Instituta otvoreno društvo.
jnovak@human-rights.hr

¹ Roma Education Pilot project Formative evaluation report (2005) Open Society Institute Croatia, Zagreb.